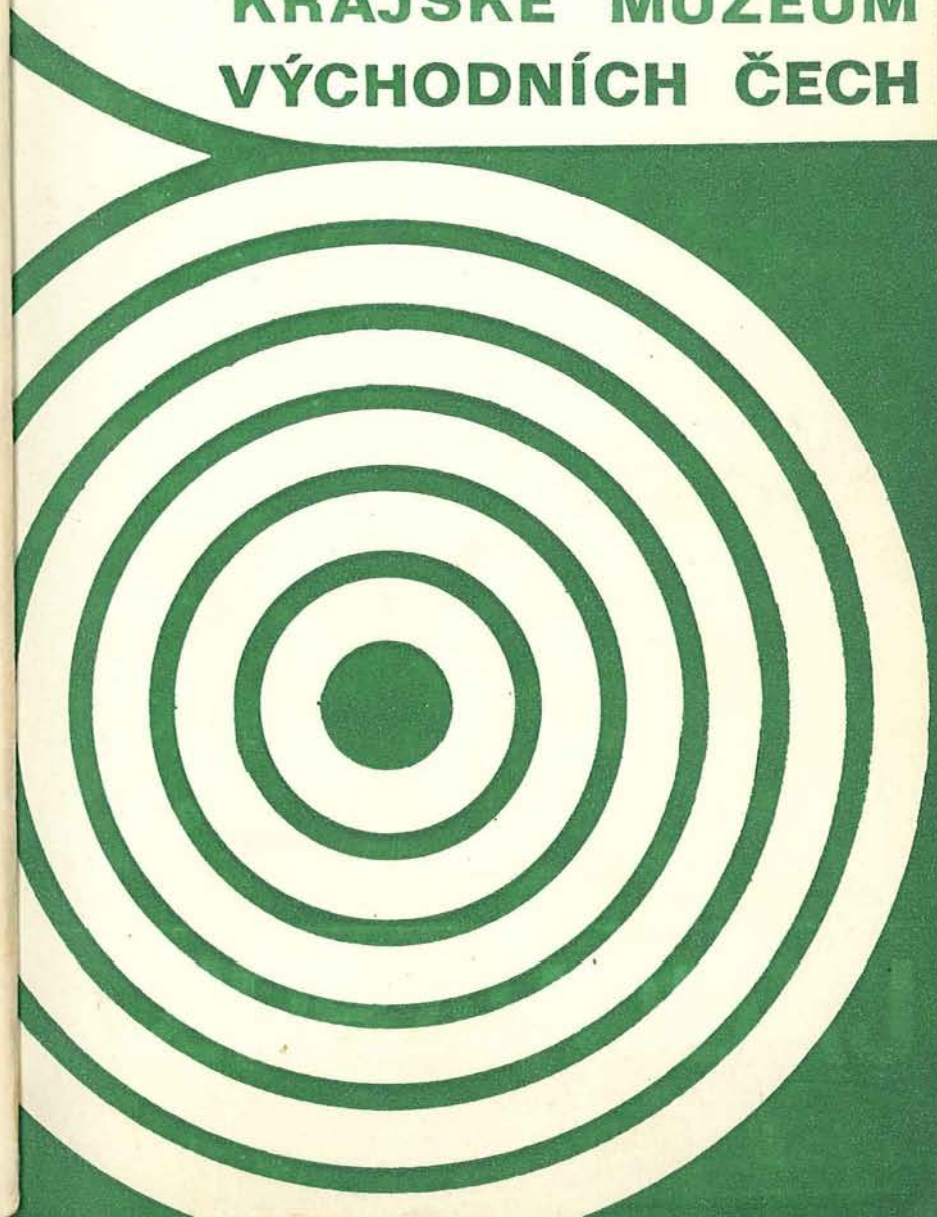

ZPRAVODAJ

KRAJSKÉ MUZEUM
VÝCHODNÍCH ČECH

Krajské muzeum východních Čech se sídlem
v Hradci Králové

ZPRAVODAJ

KMVČ

číslo 3

1975

VÝZNAM MUZEJNÍ PRÁCE V SOCIALISTICKÉ SPOLEČNOSTI

I. OKRESNÍ SETKÁNÍ DOBROVOLNÝCH KULTURNĚ VÝCHOVNÝCH PRACOVNÍKŮ MUZEÍ - 23. října 1975 v Rychnově nad Kněžnou.

Okresní muzeum Orlických hor a odbor kultury ONV v Rychnově nad Kněžnou připravily I. okresní setkání dobrovolných kulturně výchovných pracovníků muzeí.

Okresní setkání se konalo za přítomnosti vedoucího odboru kultury ONV v Rychnově nad Kněžnou soudruha Vladimíra Brandejse, ředitele Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové soudruha Milana Koubka a dalších pracovníků tohoto muzea.

V úvodním slově vedoucí odboru kultury ONV s. Brandejse zdůraznil význam spolupráce muzeí s dobrovolnými kulturně výchovnými pracovníky, která je velkým přínosem pro muzejní činnost. Za dosavadní záslužnou a obětavou práci s. Brandejse všem přítomným upřímně poděkoval.

V hlavním referátě, který přednesl ředitel Okresního muzea Orlických hor v Rychnově n/K. soudruh B. Melichárek byli dobrovolní pracovníci seznámeni s významem muzejní práce v socialistické společnosti, kde muzea jako ideově politická, nauková i výchovně působící zařízení jsou významným nástrojem státní kulturní politiky. Dále účastníci setkání byli informováni o hlavních úkolech v muzejní problematice, jejichž nedílnou součástí je soustavná péče a podpora regionální zájmové činnosti, která představuje nejen účinnou formu spolupráce s veřejností, ale i pracovní přínos pro práci muzeí.

Referáty odborných pracovníků muzeí obsahovaly nejen odbornou stránku, ale i možnosti spolupráce na úseku společ-

čenských a přírodních věd, ochrany přírody a životního prostředí. Při této spolupráci je třeba plně využívat odborných znalostí i znalostí místních poměrů dobrovolných pracovníků. Pro názornost obsahové stránky jednotlivých referátů byl promítán obrazový materiál.

Okresního setkání se zúčastnili dobrovolní kulturně výchovní pracovníci z úseku společenských a přírodních věd, ochrany přírody, památkové péče, kronikářské práce a členové poradních orgánů z jednotlivých muzejních zařízení v okrese.

Setkání splnilo v plné míře svůj účel a jistě přispěje k oboustranné aktivní spolupráci.

Posláním I. okresního setkání - bylo získat co největší počet dobrovolných pracovníků a u těchto vzbudit zájem o veškerou muzejní činnost, vytvořit úzkou spolupráci mezi profesionálními a dobrovolnými pracovníky muzeí, aby kulturně výchovná činnost muzeí se stala dynamickým procesem, který se rozvíjí podle marx-leninských principů a podle potřeb rozvoje naší socialistické společnosti.

OMOH, OK ONV -

JAROSLAV METELKA

Soudruh Jaroslav Metelka, promováný historik, zasloužilý školský pracovník, ředitel Městského muzea v Úpici, nositel státních vyznamenání "Za zásluhy v boji proti fašismu", "Za zásluhy o výstavbu" a dalších vyznamenání za dlouhou a obětavou práci. Narodil se dne 16. července 1918, zemřel 12. července 1975.

Se soudruhem Jaroslavem Metelkou jsme se na jeho poslední cestě loučili v den jeho nedožitých sedmapadesátin z jeho "druhého domova", jak vždy nazýval pracoviště muzea v Úpici, kde byly jeho tělesné pozůstatky vystaveny úpické veřejnosti k poslednímu rozloučení.

Soudruh Jaroslav Metelka byl člověkem vzácných vlastností. Dokázal v každé době, i v době fašistické poroby, vštěpovat druhým optimismus a elán, jímž sám hýřil. Dokázal bojovat, dokázal rozdávat odvalu a naději, přesto, že byl sám těžce nemocen. Dovedl překonávat těžké osobní starosti při kterých stále tvořil pro socialistickou společnost.

Jeho bohatá publikační činnost v rámci regionálních dějin, kde popisoval především těžký a hrdinný život prostých proletářů, aby ti, co přijdou po nás, si dobře uvědomovali, že životní standart, který dnes máme, blahobyť, v němž žijeme, jistoty, které máme, musel někdo vybojovat s kapitalisty a vykořisťovateli, že všechno to, co dnes v socialistickém Československu máme, nepřišlo samo a není věcí náhody, že to také není přirozený vývoj, jak se mnozí, zejména mladí lidé domnívají a říkají. Odpovědně můžeme konstatovat, že není města v trutnovském okrese, které má podchycenu svou minulost i současnost tak bohatě a obsáhle, jako právě naše Úpice. O to se přičinil s. Metelka. Tuto činnost a práci dělal s velkou láskou a zanícením, v podmínkách někdy opravdu

nezáviděníhodných. Neúnavně chodil po archivech, často hodně vzdálených, pokud to dovozoval jeho zdravotní stav jezdil dlouhé kilometry na kole, aby navštívil stovky lidí, aby se dozvěděl pravdu o jejich práci a životě, aby tak získával cenné a pravdivé prameny pro svou tvořivou práci.

V roce 1945, kdy byl soudruh Jaroslav Metelka zvolen prvním předsedou revolučního městského národního výboru v Úpici a předsedou MV KSČ, s velkým elánem se pustil do budování a přestavby našeho města. Úpice byla prvním městem, kde byly zestátněny naše závody, kde naši dělníci přebírali moc do svých rukou. Zde byl vůdčím iniciátorem a organizátorem a na dosažených výsledcích a úspěších měl největší podíl.

Zakladatelem Lidových milicí v Úpici byl také s. Metelka. V historickém roce 1948 stál v čele Akčního revolučního výboru a svá děl spolu s nejuvěrnějšími a zásadovými soudruhy těžký, ale vítězný boj s reakcí ve slavných únorových dnech. Z každého úspěchu měl radost, každá vydařená akce ho velice těšila. Nezapomínal ani na soudruhy, kteří se nedočkali svobody, kteří padli za okupace. Obstarával pamětní desky těmto vlastencům, které byly instalovány jednak v závodech, kde dříve tito soudruzi pracovali, jednak na budovách ve městě. S velkou láskou a péčí vybudoval vzorné muzeum dělnického hnutí, kde je shromážděno mnoho cenného materiálu. Je to snad nejhezčí muzeum tohoto druhu v našem kraji. Těsně před jeho odchodem byla provedena přestavba muzejní expozice s doplněním od základu minulého století až do nedávné minulosti. Muzeum bylo znovu otevřeno po reinstalaci začátkem května 1975.

Uskutečňoval nesčetné besedy s mladou generací. Jako učitel ji velice miloval a ať dělal cokoli, vždycky na ni myslel. S našimi pionýry měl bezpočet setkání a besed. V posledních měsících svého života napsal jako dar k 30. výročí osvobození naší vlasti Rudou armádou, pro pionýrskou akci "Expedice 30" brožurku pod názvem "Revoluční místopis Úpice a okolí". Tuto práci vydal zejména proto, jak říkával, aby mládež dobře znala své město a jeho tradice. Vynaložil maximální úsilí k postavení památníku "Obětem 2. sv

vé války", který byl odhalen před budovou MěNV v Úpici v roce 1970, dále památníku Adama Kolísky, selského rebela, odhaleného v parku před divadlem Aloise Jiráska v červnu 1975. Jeho největší zásluhou bylo postavení "Památníku osvobození" na Jestřebích horách v Odolově a přejmenování cesty z Jívy do Rtně v Podkrkonoší na "Cestu osvobození". Podnětně se podílel na přípravách oslav 200 let výročí selských bouří 1775, oslav se však již nedožil.

Byl nesmírně pilný, pracovitý a důsledný. Často jsme mu připomínali, aby pamatoval na svůj zdravotní stav, na sebe. Zpravidla nám odpovídal: "Už mi mnoho času nezbývá, jsem tu už stejně jenom na revers, musím spěchat, abych ještě stihl co nejvíce." Toto jeho vyjádření dostatečně charakterizuje jeho povahové vlastnosti, lásku k práci a jeho oheru a jeho pohled na život. Je potřebné také dodat, že nesmírně miloval Sovětský svaz. Pilně studoval jeho dějiny, aby se poučil. Když byla v Úpici připravována revoluce začátkem roku 1945, soudruh Metelka v Leninově učení hledal jakýsi "recept" jak na to jít, aby se znovu neopakovala léta 1918 a dělnická třída aby zase svoje naděje v socialistický řád nemusela pohřbit. Byl velkým internacionalistou. Těžce nesl národní katastrofu v r. 1968 a těžce také prožíval se svou rodinou tyto chvíle. Tato doba zanechala na něm svoje stopy a narušila jeho zdravotní stav. Ze všech sil však znovu pomáhal tomu, aby se strana a všechn lid vzpamatoval a aby bylo skončeno s reakcí v naší straně a ve státě. I toto byl pro něho důvod, aby se s neobyčejnou chutí a elánem dal do realizování myšlenky budování Památníku osvobození v Odolově na Jestřebích horách. Dekával nadchnout teute myšlenkou řadu soudruhů z celého Úpického. Chápal, aby náš lid a hlavně další generace věděly, že svoboda k nám přišla z východu, aby se již nikdy nestalo to, že si lidé spletli světové strany, aby věděli, kam patříme a v kom máme opravdové přátele.

Soudruh Metelka byl velice náročným, především na sebe, byl náročný i vůči druhým. Cokoli započal, vždy každou práci dotáhl do konce. Nikdy nezůstal stát uprostřed cesty a netrpěl resty v jakékoliv práci. Byl velice vzdělaným a vtipným pracovníkem i funkcionářem. Rád používal satiru. Jeho řeč byla lidová a jasná,

byl neúnavným vypravěčem a znamenitým organizátorem. Připravoval a redigoval knihu k 200 výročí selského povstání ve Rtyni v Podkrkonoší, které se oslavovalo v září roku 1975. Nedočkal se oslav, ani vydání jeho knihy. S úctou vzpomíná na jeho působení široká veřejnost. Pro Městské muzeum v Úpici, činnost stranickou i veřejnou, je ztráta soudruha Metelky citelná. O jeho práci se každý nejlépe přesvědčí přímo v muzeu dělnického hnutí v Úpici, kam srdečně všechny zájemce zveme a těšíme se na setkání.

Vladimír Klimek
předseda MěNV v Úpici

DRUŽEBNÍ STYKY A SPOLUPRÁCE

V rámci rozšiřujících se družebních styků mezi Východočeským krajem a Středoslovenským krajem byl uskutečněn ve dnech 13.X. až 17.X. 1975 studijní zájezd pracovníků KMVČ do Středoslovenského muzea v Banské Bystrici.

Oficiální zahájení družebního pobytu bylo 14. X. v domě ČSSP v Banské Bystrici. Srdečného přivítání se nám jménem pracovníků Středoslovenského muzea dostalo z úst ekonoma muzea a organizátora celého pobytu s. Moravčíka. Zahájení byl přítomen inspektor kultury KNV s. dr. Janáčík a ředitel domu ČSSP. Byly předneseny úvodní referáty o problematice muzejní práce. Za SM referovala s. ředitelka Bohúňová. Ve svém referátu se zaměřila na stav metodické pomoci a organizaci muzejní sítě v kraji. Konstatovala, že muzejní síť není ve Středoslovenském kraji zdaleka dořešena. Následoval koreferát s. Ondřejové zaměřený k témuž tématu. Ze srovnání vyplynulo, že v organizaci muzejní sítě a muzejní pomoci včetně kronikářství má naše muzeum větší zkušenosti a s řešením nejzákladnějších problémů se v podstatě vyrovnalo. Ukázalo se, že právě na tomto poli je hodně společných problémů, které by mohly být po vzájemných konzultacích úspěšně řešeny. V diskusi, která následovala, vystoupil s velmi obsáhlým příspěvkem s. inspektor dr. Janáčík. Dotkl se zejména problémů koordinace výzkumné činnosti, vztahu prezentace a práce se sbírkami a problémů administrativních. Za KMVČ vystoupili v diskusi ss. Šebek, dr. Malina, Zikmunda. Následovala asi hodinová výměna názorů mezi jednotlivými odpovídajícími odbornostmi.

Diskutoval jsem s pracovníci přírodovědeckého oddělení SM. V jednání s nimi jsem se dozvěděl přibližně toto: Mají navázány velmi úzké kontakty s orgány Památkové péče

a ochrany přírody, s nimiž spolupracují při inventarizaci chráněných území. Podstatnou část práce tvoří práce v terénu a publikování výsledků výzkumu. Sbírkový fond je ve srovnání s KMVČ malý, značně různorodý, bez specializace. Prezentace v této oblasti je chápána spíše jako druhořadá záležitost. V muzeu samotném přírodovědecká expozice neexistuje. Podobně jako v našem kraji mají vyřešenu otázku metodické spolupráce a pomoci. Všichni odborní pracovníci-přírodovědci, se minimálně 1x do roka scházejí k pracovním poradám, kde stanoví další postup při zpracování sbírkových předmětů a inventarizaci chráněných území.

V dalším průběhu 3 dní jsme navštívili tato muzea a shlédli tyto výstavy :

Výstava plakátů žáků VŠU - dům ČSSP Banská Bystrica

Plakáty na mě zapůsobily vysokou ideovou a estetickou hodnotou a moderní instalací. Při této příležitosti jsme se seznámili s výstavkou předmětů dokumentujících družební styky mezi socialistickými státy.

Středoslovenské muzeum - Banská Bystrica

Ve vestibulu je zřízena z vlastních prostředků výstava nových přírůstků ze všech zastoupených sbírkových fondů /etnografie, historie, numismatika, archeologie, zoologie, mineralogie/. Přehledně je návštěvník seznamován s početním stavem sbírkového fondu a jeho růstem. Expozice jsou zaměřeny hlavně na historii od nejstarších dob /archeologie/ až po dějiny současnosti. Nejobsáhlejší je střední část - středověk a počátek novověku - obě krajní části se mi zdály v poměru s tímto obdobím nedostatečně zpracovány. Hlavně historie dějin současnosti je uvedena spíše v názvacích. Mobilní je starší, instalace je poměrně dobrá. Nedostatečné se mi zdálo bezpečnostní zajištění vystavených předmětů. O tomto problému později hovořila i vedoucí úseku propagace a služeb SM. Bohužel jsme neviděli depositáře, které má muzeum umístěné v jiné budově.

Pamětní síň K.Gottwalda - Banská Bystrica.

Formou stálé výstavy je návštěvníkovi prezentována historie Banské Bystrice a dokumenty o činnosti K.Gottwalda ve 20.

letech ve městě. V první místnosti je na dvourozměrných exponátech nastíněna historie dělnického hnutí od svých počátků až po rok 1921. Druhá místnost je věnována osobnosti našeho prvního dělnického prezidenta Klementa Gottwalda. V dokumentech a fotografiích je zde zrekapitulován jeho život a rozsáhlé dílo se zaměřením na 20. léta, kdy pobýval přímo v budově památníku a vedl redakci revolučních časopisů. Instalace je moderní, působivá, výběr prezentovaných předmětů podává ucelený obraz o zamýšleném záměru. Stručně, jasně a se zápalem byl proveden lektorský výklad.

Památník SNP - Banská Bystrica

Monumentální budova v moderním slohu - výrazný architektonický prvek města. Vlastní expozice prezentuje obsáhlé množství materiálu k SNP. Vadily mi nízké umístěné popisky exponátů, které byly psány nevýrazným písmem. S vlastním zájmem a s prací se sbírkovým fondem jsme se z časových a organizačních důvodů nemohli seznámit. Pro vlastní muzejní práci mě návštěva tohoto památníku přinesla poznání ideálně řešeného muzea, kde budova a expozice jsou v naprostém jednotném výtvarném pojetí. Forma provedení je plně zkloubena se základní prezentovanou myšlenkou a využitím nejmodernějších audiovizuálních pomůcek se působí na co nejširší oblast psychiky současného návštěvníka. Použití audiovizuálního systému ve mně zanechalo nerasmazatelný dojem.

Etnografický ústav Slovenského národního muzea - Martin

Muzeum umístěno v samostatné budově, expozice specializovaná na etnografii. Moderně řešená instalace sbírkových předmětů - vhodným umístěním skleněných vitrin vzniká dojem, že návštěvník je ve středu expozice a má velmi dobrý výhled na vystavené exponáty. Exponáty jsou sdruženy v ucelené soubory, prezentující určitý dílčí motiv /narození dítěte, svatba, pohřeb ad/v životě prostých lidí. V dalších prostorech je řazení exponátů založeno na vztahu lidí k přírodnímu materiálu / člověk a dřevo, zpracování kovů, hrnčířství, košíkářství, textil/. Organickou součástí tohoto záměru tvoří rozsáhlá expozice krajů. Zaujalo mě zde kromě samotných unikátních vystavených předmětů především precizní instalace - přehledné, úplné celky s jasným srozumitelným

a věcným doprovodným textem, moderní mobiliář, osobité výtvarné řešení, použití moderních audiovizuálních pomůcek /nahrávky lidových písní, hra na fujaru atd./.

Oravský Podzámok

Muzeum umístěné v zámku, expozice různorodého charakteru, spíše jako doplňky zámeckého interiéru, podle mého názoru problematické prezentační hodnoty. Mobiliář velmi starý, nevyhovující. Prohlédl jsem si hlavně přírodovědnou část a přírodovědecké depozitáře. Je zde malý, ale druhově bohatý sbírkový fond obratlovců z regionu, převážně ornitologický materiál ze sběru Kociána. Bezobratlí zastoupeni nejsou. V expozici je vystaven unikátní exemplář hlavatky poddunajské. Prohlédli jsme si též depozitář archeologický a poslední archeologické nálezy, které byly ošetřovány v konzervátorské dílně.

Liptovské muzeum - Ružomberok

Ve výstavní síni muzea byla umístěna výstava fotografických prací - Fotofórum 1975 - velmi hodnotné práce ze všech fotografických žánrů od autorů 25 zemí celého světa. Expozice muzeum v současné době buduje, dochází k reinstalaci stávajících expozic. S. Feditel Czerey nám umožnil prohlédnout si rozpracovanou instalaci. Ve své práci používají originálních výtvarných nápadů a nevšedních materiálů /ztužený polystyren/. V nových expozicích počítají s využitím promítacích přístrojů. Jeden přístroj je již v chodu ve vstupní části - promítání přírodovědeckých motivů, zaměřených k ochraně přírody. Po dokončení bude otevřena expozice národopisná, historická - až po nejnovější dějiny a přírodovědecká. Měli jsme možnost prohlédnout si přednáškový sál, pracovny, fotolaboratoř a fotoarchiv. V pracovnách mají jednoduše vybavení a pracovníci nesedí více než po dvou.

Galerie Ľudovíta Fullu - Ružomberok

V budově galerie, kde má umělec též atelier a kde pobývá jsme shlédli v moderním prostředí jeho výtvarná díla poslední doby.

Muzeum J. Králla - Liptovský Mikuláš

V první části expozice je prezentována na dvourozměrných exponátech doba obrození - předchůdci J. Králla, další část

je plně věnovaná J. Královi /život, dílo, styky - zdůrazněny styky s českými obrozenci/, poslední část expozice je věnována osobnostem, které měly vztah k Liptovskému Mikuláši. Zde je řazení podle oborů - divadelnictví, literáti, novináři atd. Moderní mobiliář - po výtvarné stránce na vysoké úrovni, kvalitní průvodcovské slovo. Po prohlédnutí expozic jsme shlédli film o historii a současnosti Liptovského Mikuláše a prohlédli si pamětní síň J. Jánošíka, v níž převážnou část exponátů tvořil materiál z televizního filmu Jánošík.

Památník obětem fašismu - Německé

Památník umístěn v upravené vápence, kde došlo v době II. světové války k známým tragickým událostem. Prezentované předměty jsou nálezy z místa tragédie. K pomníku byly pietně položeny pracovníky obou muzeí květy.

Muzeum J. G. Tajovského - Tajov

Umístěno v rodném domku Tajovského, expozice věnovány jeho životu a dílu, dále též slavnému rodáku Tajova J. Murgašovi - vynálezci tónové bezdrátové telegrafie. Výborné průvodcovské slovo.

Horehronské muzeum - Brezná

Etnograficky zaměřené expozice, instalace na slabší úrovni. Mobiliář není příliš starý, ale špatně sestavený. Exponáty jsou bezpečnostně málo zajištěny. Součástí muzea je malá, literární expozice regionálního charakteru.

Pamětní síň - Čierný Balog

Pamětní síň je umístěna v kulturním domě a prezentuje revoluční historii povstalecké obce Čierný Balog. Na pozadí způsobu života je dokumentován revoluční odboj dřevařů s hlavním těžištěm na období SNP. Průvodcovské slovo bylo velmi špatné a nesrozumitelné.

Závěrečné rozloučení proběhlo po večeři v střední ekonomické škole veřejného stravování v Brezně. Vedoucí obou stran shodně konstatovali, že zájezd svůj účel splnil a byl přínosem pro další rozvoj družebních styků mezi oběma kraji.

Bylo zdůrazněno, že jde o první navázání kontaktů a bude nutno počítat s dalším rozvíjením spolupráce a to na úrovni jednotlivých odborností, nejlépe formou delších výměných stáží.

Bohuslav Mocek

KRONIKA JAKO HISTORICKÝ PRAMEN PRO ZPRACOVÁNÍ NOVÝCH DĚJIN

Letošní celonárodní soutěž kronikářů probudila zájem o kronikářskou práci mezi širší veřejností a odborníkům znovu ukázala na řadě vystavených vítězných záznamů jak zajímavé jsou to dokumenty pro studium nových a nejnovějších dějin.

Ostatně historici už dávno nepodceňují tento zdroj historického poznání a přistupují k němu jako ke každému jinému plnohodnotnému historickému prameni. Studium kroniky ebohacuje totiž historikův zorný úhel nazírání na kteroukoliv historickou událost o pohled zdola, který je determinován konkrétní společenskou situací, místem a dobou.

Kronika zpravidla komplexně zabírá problematiku obce, závodu, školy či jiné instituce a je-li vedena podle neměnného stálého schématu /jsou případy, že kronikář píše kroniku nepřetržitě již více než 40 let/ je možnost porovnání vývoje jednotlivých oblastí společenské činnosti za více roků či dokonce desetiletí.

Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že spolupráce s kronikářem se historikovi vždy osvědčí. Na kroniku obce či dobře vedenou kroniku školy jsem se obrátil vždy, když jsem při studiu dějin Hradce Králové - zejména jeho dosud málo zpracovaných předměstí a městských částí - nemohl údajně prověřit kombinací dalších typů historických pramenů. Ne vždy totiž máme po ruce jiné dostupné prameny. Podobně i při tvorbě scénáře jedné expozice nových a novějších dějin, jejíž realizací jsem byl pověřen, našel jsem v kronice záznamy o životě a smýšlení dělnictva, které v jiných zdrojích nebyly zachyceny.

Historik může využít práce kronikáře i jinak. Protože kronikář v obci dlouho žije a třeba v ní i pracuje, zná její specifiku daleko lépe než historik. Daleko snadněji a přesněji může odlišit co je ve vývoji obce obecné, zvláště ní a co jedinečné, může historikovi pomoci při vyhledávání materiálů, muzejnímu pracovníkovi pak při sběru a dokumentaci součastnosti a tak se jistou měrou podílet na vědeckém výzkumu.

Pro regionální bádání v oboru nových a nejnovějších dějin nebývají ještě zcela doceněny a využity dokumentační přílohy ke kronikám, ať to jsou výstřižky z tisku, soubory fotografií, zvukové či filmové záznamy. Materiály archivní povahy jako např. protokoly schůzí, pokladní doklady-deníky, úřední korespondence MNV apod. patří přirozeně do archivů. Kronikář však může v příloze uplatnit jejich fotokopie nebo se v záznamu na ně odvolat a uvést v kterém fondu jsou uloženy.

A tady je spolupráce s historikem opět prospěšná pro kronikáře. Kronikáři, až na malé výjimky, ještě nenašli cestu do archivů, v nichž by studovali materiály, hlavně pro poznání své oblasti a tak zkvalitnili svou kroniku, zejména pro potřebu jejího širšího využití v obci či v závodě /mám na mysli např. besedy nad kronikou/.

Na Archivní správě Ministerstva vnitra ČSR je vedena evidence o všech fondech uložených v archívech v České socialistické republice. Tato evidence zachycuje u každého fondu jeho charakteristiku, množství materiálu, stav zpracovanosti apod. a umožňuje podávat kronikářům základní informace o archivních fondech. Samozřejmě, že podobnou informací poskytnou kronikáři i nejbližší okresní archiv.

Podle nového archivního zákona č. 97/74 Sb., který platí od 1. ledna 1975, nazývají se dosavadní státní archívy v krajích /' ve Vč kraji v Zámrsku/ Státní oblastní archívy. V nich najdou kronikáři v nově zřízených hospodářsko-průmyslových odděleních archivní fondy zaniklých podniků a závodů do r. 1945 z oblasti kraje. Upozorňují kronikáře, že uspořádané archivní fondy mohou studovat bez omezení do r. 1918, pro studium materiálů mladších je vyžadováno potvr-

zení a doporučení organizace, pro kterou se práce koná /např. MNV, JZD/, uspořádané materiály okupačních fondů a z doby po r. 1945 jsou přístupny badatelům jen pro vědecko-výzkumné práce na zvláštní potvrzení.

Kronika takto doplněná o fotokopie či přepisy důležitých archivních dokumentů z vymezeného regionu ukazuje pak nejširší veřejnosti /která nemá možnost studia v archívu/ rozdílů způsobu života včera a dnes. Částí této kroniky může být využito ke čtení při besedě, k diskusi nad jejími staršími či novějšími stránkami, k relaci v místním rozhlasu či k článku v místním zpravodaji. Je třeba si uvědomit, že práce kronikáře je důležitou osobní agitační prací. Tím, že pečuje o současné angažované využívání kroniky, podílí se na utváření společenského uvědomění spoluobčanů na principu vědeckého světového názoru.

Kronika totiž zachycuje histoický jev přímo ve společnosti, zachycuje nejen vývoj výroby a výrobních vztahů, ale i vývoj myšlení lidí, tzn. přejímání moderního světového názoru konkrétním okruhem lidské společnosti /tj. občany obce, pracovníky závodu, členy PO apod./.

Už dnes / a v budoucnu ještě více/ je kronika užitečná, neboť ukazuje dnešním lidem jejich snažení, úspěchy a neúspěchy v práci, to, čeho se dosáhlo a to, co se všechno změnilo. Ke kronikám obecním, závodním a školním, přistoupil nový typ - Kronika BSP. Všechny typy kronik jsou a budou nesporně jedním z důležitých historických pramenů. Vždyť sledují jeden cíl: zachytit současný život a postoje lidu vesnice, města či závodu v jeho dialektických vztazích, zachytit život jako boj starého a nového. Kronika dneška se stává stále více a více mluvčím celé společenské skupiny v socialistickém prostředí.

Snadu o nejvyšší stupeň objektivnosti v zachycování událostí a jevů / tím stoupá i hodnota kroniky jako historického pramene/ podporují i vyhlášky o vedení kronik, které ukládají NV a organizacím ROH, aby kolektivně projednávaly koncepty zápisů. Jestliže kronikáři však chybějí základní zkušenosti a znalosti práce s prameny, kritéria pro třídění a hodnocení materiálů a schopnost zaměřit se na řešení základních otázek regionálních dějin dělnického

hnutí a KSČ, pak je míra objektivitý kroniky nutně omezena a historik k ní jako k zdroji poznání má pochopitelně malou důvěru. Jindy má kronika formou jakési beletrie nebo naopak amatérského historického díla, v němž použije vedle sebe kronikář výstřižků, vzpomínek pamětníků i historických prací bez náležitého odlišení hodnocení a výběru, takže vznikne dílo sice zajímavě napsané, třeba jedinečně graficky upravené, ale málo hodnověrné jako historický pramen.

Aby kronika i v budoucnu sloužila jako pramen bádání v oboru novodobých dějin /tj. vlastně naší současnosti/ tomu může pomoci jen kvalitní metodická pomoc. Je proto společensky nanejvýše odůvodněné, že byl vytvořen z předních východočeských odborníků krajský poradní aktiv, který koncepčně propracovává klíčové otázky v problematice kronikářské práce a metodicky jednotně řídí kronikáře našeho kraje.

Aleš Doubrava

ČESKÍ NÁVŠTEVNÍCI V STREDOSLOVENSKOM MÚZEU

Jednou z hlavných foriem prezentácie výsledkov činnosti múzea na verejnosti je expozícia. Muzeálna expozícia je výsledným celkom vedecko-výskumnej a múzejno-dokumentačnej práce, súčasne je však aj miestom konfrontácie úspešnosti tejto práce vo vzťahu k návštevníkom. Nie náhodou je preto jedným zo sledovaných kritérií pri hodnotení práce toho-kterého múzea práve jeho návštevnosť.

V súčasnom období sa návštevnosťou múzea nezaobráame len z hľadiska štatistiky, ale je tiež predmetom nášho záujmu z hľadiska sociologického. Už samotné zloženie návštevníkov nám môže napovedať, či sú expozície správne zamerané, resp. či spĺňajú tie zámery, ktoré sme si pri ich tvorbe vytýčili.

V Stredoslovenskom múzeu sledujeme návštevnosť denne. Do pripravených štatistických listov značíme príchod jednotlivcov, hromadných výprav, návštev zo škôl, zahraničných návštevníkov. Denné hlásenia spracovávame mesačne, štvrtročne, atď.

Na základe zápisov v knihe návštev, ako aj osobných vyjadrení návštevníkov, medzi najobľúbenejšie a najvyhľadávanejšie expozície v Stredoslovenskom múzeu patria: Diela neskorej gotiky a renesancie, Baníctvo v 18. storočí, Čechová výroba v 16. a 17. storočí, Priemysel v období kapitalizmu, Poľnohospodárstvo a život na vidieku v období kapitalizmu, Obdobie rokov 1917-1945. Návštevníci obdivujú tiež samotný objekt - Thurzov dom/ jeden z najstarších domov na námestí SNP/ - vzácnu umelecko-architektonickú pamiatku Banskej

Bystřice, v ktorom sú expozície umiestnené. Expozície Stredoslovenského múzea vyhľadávajú v pomerne hojnom počte i návštevníci z českých krajín. Len za obdobie od 1. januára do 30. septembra 1975 sa ich tu vystriedalo 4 561. Prišli k nám spoločne v rámci hromadných výprav/34výprav/, najviac však bolo jednotlivcov. Jednotlivci k nám zavítali počas dovolení, pri prechode Banskou Bystricou i pri iných príležitostiach. Svoje dojmy mnohí vyjadrili v knihe návštev. Napríklad súdružka Hana Petříková z Náchoda píše: " Jak jsou naše národy blízké dokumentuje věrně toto muzeum. Jsem s prohlídkou velmi spokojena a obohacena o nové duchovní hodnoty." Študenti Večerní SPŠ z Třinca napísali: "Velice hodnotíme vaši expozici, která dokumentuje úspěchy dosažené během posledních let." Veľmi pozornými návštevníkmi boli učitelia a poslucháči dejín umenia na Filozofickej fakulte UK v Prahe, ktorí sa podrobne oboznámili s vystavovanými exponátmi. Po prehliadke expozícií do knihy návštev zapísali: "Lze blahopřát k nové expozici, která obsahuje pramenitý materiál a zároveň je ukázkou vzorné muzejní práce."

Kždé pochvalné slovo i dobre mienená rada a kritika na adresu expozícií boli a sú pre pracovníkov Stredoslovenského múzea povzbudením do ďalšej práce. Sme radi, že o výsledky našej práce prejavili a neustále prefavujú záujem návštevníci z českých krajín. Veď aj touto formou sa utvrdzujú a prehľbujú bratrské vzťahy našich národov, pestuje sa socialistické vlastenectvo a socialistický internacionalizmus. A o to predovšetkým v našej práci ide.

Daniela Halajová
vedúca kult.-výchovného odd.
Stredoslovenské múzeum
Banská Bystrica

VÝZKUMNÉ ÚKOLY KMVČ

I když vzhledem k současnému trendu požadavků na muzejní práci tvoří převážnou část odborných pracovišť muzea činnost presentační /budování expozic, výstav, přednášek apod./ a dále pak práce spojené se zpracováním sbírek jsou na obou pracovištích muzea, jak v Hradci Králové, tak v Pardubicích, řešeny četné výzkumné úkoly, a to nejen vlastní, ale i úkoly rezortního plánu MK a některé úkoly státního výzkumu.

O celkovém rozsahu a profilu výzkumné činnosti Krajského muzea poskytne nejlepší přehled níže uvedený soupis výzkumných úkolů.

A - úkoly státního plánu

- 1/ "Vývoj přemyslovského a raně středověkého města Hradec Králové" /řešitel V. Vokolek, muzeum Hradec Králové/
- 2/ "Výzkum pozdně halštatského a laténského období v době prvních historických zpráv" - výzkum Plotiště n/L /řešitel V. Vokolek, J. Sigl, muzeum Hradec Králové/
- 3/ "Matematický model sběru a zpracování dat při studiu biocenoz" - Kvantitativně ekologická studie alpské vegetace v Krkonoších /řešitel J. Belicová, muzeum Hradec Králové/.

B - úkoly rezortního plánu

- 1/ "Botanická inventarizace rezervací" /řešitel J. Belicová, muzeum Hradec Králové/
- 2/ "Arachnofauna Krkonošského národního parku" /řešitel J. Bílek, muzeum Hradec Králové/

- 3/ "Ichthyofauna Krkonošského národního parku" /řešitel Lohniský, muzeum Hradec Králové/
- 4/ "Dynamika rozšíření hemerofilních a hemerofobních druhů rostlin na území severovýchodních Čech" /řešitel F. Procházka, muzeum Pardubice/
- 5/ "Etnografický a historický výzkum změn života lidu v podhůří Orlických hor v minulosti a současnosti" /řešitel J. Šůla, A. Židlická, muzeum Hradec Králové/

C - vlastní výzkumné úkoly

- 1/ "Kolonizace Orlických hor a jejich podhůří v 16.-18.stol." /řešitel J. Šůla, muzeum Hradec Králové/
- 2/ "Historická dokumentárnost nálezů mincí ve Východočeském kraji" /řešitel F. Šebek, muzeum Pardubice; J. Šůla, muzeum Hradec Králové/
- 3/ "Systematický průzkum východočeských hradišť" /řešitel V. Vokolek, J. Sigl, muzeum Hradec Králové/
- 4/ "Záchranné archeologické výzkumy na archeologických lokalitách ve Východočeském kraji" /řešitel V. Vokolek, J. Sigl, muzeum Hradec Králové; F. Šebek, muzeum Pardubice/
- 5/ "Introdukované dřeviny severovýchodních Čech" /řešitel J. Belicová, muzeum Hradec Králové/
- 6/ "Systematika a ekologie fosilních ryb v Podkrkonoší se zřetelem na stratigrafii permokarbonu" /řešitel S. Štamberk, muzeum Hradec Králové/
- 7/ "Fosilní ryby Vnitrosudetské pánve a Boskovické brázdy" /řešitel S. Štamberk, muzeum Hradec Králové/
- 8/ "Ichthyofauna povodí Bystřice" /řešitel K. Lohniský, muzeum Hradec Králové/
- 9/ "Taxonomie československých mihulí rodu Lampetra" /řešitel K. Lohniský, muzeum Hradec Králové/
- 10/ "Poklad mincí z třicetileté války v Polčce" /řešitel F. Šebek, muzeum Pardubice/
- 11/ "Nejstarší historické osídlení katastru Pardubic /archeologická dokumentace/" /řešitel F. Šebek, muzeum Pardubice/

- 12/ "Spolupráce východočeských muzeí a škol při výuce dějepisu" /řešitel F. Šebek, muzeum Pardubice/
- 13/ "Vývoj ochranné zbroje" /řešitel C. Beneš, muzeum Pardubice /
- 14/ "Společenská skladba Pardubic ve 2. polovině 19. stol." /řešitel J. Šilar, muzeum Pardubice/
- 15/ "Faunistický výzkum východních Čech" /řešitel J. Sklenář, muzeum Pardubice/
- 16/ "Výzkum zimních stanovišť Chiropter" /řešitel J. Sklenář, muzeum Pardubice/
- 17/ "Floristický výzkum květeny Východočeského kraje" /řešitel F. Procházka, muzeum Pardubice; J. Belicová, muzeum Hradec Králové/
- 18/ "Vývoj pokrokového tělovýchovného a sportovního hnutí na území Velkého Hradce Králové do roku 1952" /řešitel J. Zikmund, muzeum Hradec Králové/

Ing. František Procházka

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM PLOTIŠTĚ 1975

Systematický výzkum v Plotišťích n. L. provádělo archeologické oddělení Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové. Výzkum navázal na předchozí sezony v letech 1971 - 1972, kdy sondážně byl vymezen průběh keltského příkopu. Systematický výzkum se měl v následujících letech omezit na prozkoumání celého areálu vymezeného příkopem. Poněvadž v těchto místech nelze použití mechanizace široké sondy s ponecháním 1 m širokých kontrolních bloků mezi nimi. Sondy jsou kolmé na zjišťovací sondu IV/71. V letošní sezoně byly prozkoumány sondy VII/74 a VIII/74 32 m dlouhé. Celkem bylo prozkoumáno 400 m². Sondu mezi nimi se nepodařilo prozkoumat vzhledem k deštivému počasí a komplikované náleзовé situaci v sondě VIII/74.

V sondách byly prozkoumány objekty č. 18-46, které však většinou představovaly vzájemně se křížící objekty z různých kultur, které pak byly označovány písmeny A,B,C, apod. V sondě VIII/74, v její SV části, se terén svažoval východním směrem a vytvářel tak přírodní útvar, zaplněný splachem anebo jde o počátek laténského příkopu. Pro první eventualitu svědčí to, že ve splachu /označen S/ byly především střepy středověké, převrstvující spodky pravěkých jam. Pro druhou eventualitu mluví praktická absence objektů laténských. Vyšetření této situace bude úkolem příští sondy.

Podleží tvoří písčité žlutavá spraš, velmi dobře čitelná a díky deštivému počasí bylo možno superposici objektů rozeznat již při začišťování půdorysů.

Celkem bylo prozkoumáno 20 únětických objektů, 3 patrně laténské a 22 objektů středověkých.

Únětické sídliště : Prozkoumáno celkem 20 objektů - č. 20B, 21, 23B, 26, 27, 29, 30B, 32B, 33, 34A, 35, 39, Sj.1, Sj.2, Sj.3, Sj.4, Sj.5, Sj.6, Sj.10. Objekty označené Sj., jsou spodními částmi objektů, převrstvenými středověkým osídlením.

Většinou jde o kruhovitě jámy zásobního charakteru, ve spodních partiích se rozšiřujících do stran, s plochým dnem. V jednom případě /obj.39/ byla ještě ve dně vyhloubena kruhovitá jamka. Okrouhlý obj. 34A měl stěny kolmé, uprostřed dna opět kruhovitou jamku. V tomto případě by mohlo jít o malou zahloubenou chatu.

Nálezový materiál, především keramický, byl opět neobyčejně bohatý a řadu nádob bude možno rekonstruovat. Nejdůležitějšími nálezy jsou však 2 zlomky pískovcových kadlubů. První, nalezený v obj. 29, byl kombinovaný a oboustranný. Na jedné straně sloužil k lití dvou jehlic a dýky, na druhé straně ploché sekerky. Druhý, z obj. Sj.1, byl jednoduchý, pro výrobu dýky.

Podle výsledků zjišťovací sondáže v minulých letech a letošního výzkumu, bylo únětické sídliště neobyčejně rozsáhlé a rozkládá se na ploše více než 1 ha. Patří do mladěho období únětické kultury s výraznými prvky moravského větřovského typu.

Laténská opevněná osada : Ve zkoumaném prostoru prakticky nebyl zachycen žádný sídlištní objekt. Nepřekvapuje nás to vzhledem k blízkosti příkopu, poněvadž podle našich zkušeností cca 15 m široký pás za příkopem je sterilní a můžeme zde předpokládat navršený val.

Mělké malé kruhovitě jamky - obj. 19, 40, Sj.11 - obsahovaly několik atypických střepů, které mohou s určitostí rezervou do tohoto období patřit. Ojedinelé laténské střepy byly nalezeny v ornici /sonda VII/74/.

Středověké osídlení : Prozkoumaná plocha ukázala na rozdíl od zjišťovací sondáže, že středověké osídlení je neobyčejně husté. V r. 1974 bylo prozkoumáno 22 středověkých objektů č. 18, 20A, 22, 23A, 24, 25, 28, 30A, 31, 32, 34B, 34C, 36, 37, 38, 41, 43, 44, 46, S.j.1, S.j.7, S.j.8. Žlabovitý útvar, obj. 45, je pravděpodobně zvířecí nora, i když obsahoval středověký materiál. Některé objekty, především č.36, byly překryty slabou vrstvičkou, vyplňující sníženinu S, která patří mladšímu středověkému osídlení, o kterém informuji níže.

Středověké objekty často představují mělké oválné jámy, pravidelných půdorysů. Pozoruhodné je, že některé objekty vyložené malých rozměrů, obsahují početný střepový materiál. Středověké jámy často narušují starší pravěké objekty. Dalším typem jsou pravidelné oválné jámy, hluboce vnovitě zahloubené /obj.18, 32/, které obsahují množství mazanice a v případě obj. 18 také množství železné strusky a zlomky dřeva, které si zachovalo svou strukturu. Můžeme se domnívat, že jde pravděpodobně o vyhřívací pece.

Pravidelné kruhovitě objekty se objevovaly buď samostatně /obj.45, 46/ nebo vytvářely jámy osmičkovitého charakteru. Běžnému typu objektů se vymykaly rozsáhlé obj. 36 a 38, které však nebyly prozkoumány celé. Jsou okrouhlého půdorysu o \varnothing cca 5 m, kolmých stěn, avšak zcela nepravidelného dna. V obj. 36 vedle početného keramického materiálu byla nalezena železná ostruha v obj. 38 bronzová esovitá záušnice většího průměru. I když v bocích každého objektů bylo nalezeno po kúlové jamce, nemůžeme zatím rozhodnout, zda jde o objekt obytného charakteru /podzemní sklepní část/ nebo o hliník. Zatím se přikláníme k první domněnce, neběť dno obj. 36 bylo zcela rozbrázděno velkými zvířecími norami. V jedné z nich byla dokonce nalezena kostra uhynulého zvířete, snad lišky.

V mělké jamce, v bezprostřední blízkosti obj. 38, byla nalezena destrukce pece. Poněvadž objekt byl prakticky v dosahu hluboké orby, nemůžeme její konstrukci rekonstruovat, vylučujeme však její funkci při zpracování železa.

Nálezový inventář středověkých objektů byl většinou neobyčejně bohatý, především na keramiku. Četné nálezy železné strusky opět dokládají specifický charakter této osady. Ze zmíněných již obj. 36 a 38 je nejdůležitější obj. 38, který dokládá existenci esovitých záušnic ještě v polovině 13. století.

Do poloviny 13. století patří také všechny popsané objekty. V sondě VIII/74 některé z těchto objektů překrývala sníženina nebo splach, při výzkumu označený S a rozděleným do několika sektorů /Sa-Sd/. Tato vrstva se svou šedivou barvou zřetelně odlišovala od tmavších výplní starších objektů. V této vrstvě byly nalézány i střepy červeně malované keramiky, které podle dnešního stavu bádání ve východních Čechách můžeme klást na sklonek 13. století. Na jižním konci sníženiny, sektoru Sd, byla nalezena destrukce pece, zcela již zničené orbou. Zjistili jsme však, že podlaha pece byla pokryta vrstvičkou říčních valounků.

Středověké osídlení jde tedy až na samý okraj spraškové návěje. Počet více než 30 prozkoumaných objektů s bohatým keramickým materiálem staví tuto osadu již dnes mezi největší prozkoumaná sídliště tohoto druhu v Čechách. Stále výrazněji se projevuje, že jde o osadu specializovaného charakteru, mající vztah ke vznikajícímu městu Hradci. Výzkum v dalších letech bude pokračovat systematickým plošným odkryvem.

Vít Vokolek

MUZEUM ČESKÉHO RÁJE

V příštím roce oslaví Okresní muzeum Českého ráje významné jubileum, neboť uplyne 90 let od jeho založení. V roce 1886 stálo u zrodu muzea několik nadšenců. Mezi nimi byli Jan Prousek, Dr. J. Svoboda, Fr. Čepelík a J. V. Šimák, pozdější první profesor vlastivědy na Universitě Karlově v Praze. Za léta činnosti se v muzeu shromáždilo mnoho cenných dokladů, které přibližují návštěvníkům historii regionu již od nejdávnějších dob. Sbírkové předměty umístěné v jednotlivých odděleních též dokumentují vývoj lidské společnosti až po současnost. V roce 1927 se muzeum přemístilo do domu čp. 71, který věnoval J. Boháček. Dnes se rozkládá ve třech patrech této budovy šest stálých expozic, kde je umístěno velké množství zajímavých a vzácných exponátů.

Instalována jsou oddělení : mineralogická, prehistorická, historická, národopisná a expozice kamenářství. Ve výstavních prostorách muzea se neustále střídají politické a kulturní výstavy zaměřené k významným celostátním i regionálním výročím. V současné době zde probíhá Celookresní výstava k 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou, kterou již shlédlo od zahájení 65.000 návštěvníků, z toho více než polovina dětí a školní mládeže. V letošním roce byla instalována trvalá expozice v obrazové galerii. Kromě největšího olejového plátna v Evropě od M. Alše - Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou, - je v obrazárně nyní vystaveno dalších 32 obrazů. Prostřednictvím děl zde umístěných je vzdán tichý hold výtvarníkům několika generací a několika uměleckých směrů, kteří ve svých dílech zachytili krásu Českého ráje. Jde o zobrazování krajiny od druhé poloviny minulého století až po současnost. Nejoblíbenější

a nejčastějším motivem umělců jsou Trosky, ale i ostatní romantická místa, útvary i hrady inspirovaly malíře k zobrazení. Za všechny uvádíme národní umělce V. Sedláčka, V. Beneše, V. Radu, zasloužilého umělce K. Vika a turnovské rodáky J. Prouska, M. Votrubce.

Součástí Okresního muzea Českého ráje je i Dlaskův statek v Dolánkách. Velice pěkně dokumentuje lidovou dřevěnou architekturu pojizeří z konce 18. stol. a první poloviny 19. století. Návštěvník zde může shlédnout i ukázky interiéru sešského stavení z doby před více než 100 lety a Rakoušův srubek, který sem byl přenesen z Malého Rohozce. Tento srubek původně jako sýpka na obilí a později v něm bydleli staří rodiče na výměnku.

Návštěvnost muzea v poslední době neustále stoupá. Od ledna do srpna přišlo shlédnout muzejní sbírky více než 60.000 návštěvníků. Podobnou návštěvností se mohou pochlubit málokterá okresní i krajská muzea v Československu. Potěšitelé je i účast zahraničních turistů například ze Sovětského svazu, NDR, Polska, Holandska, Francie, ale i z USA, Argentiny a Austrálie. Pracovníci muzea letos přivítali i několik vzácných delegací od nás i ze Sovětského svazu a Polska. Podle nadšených zápisů v knize návštěvníků lze soudit, že se muzeum skutečně líbí. Ještě v letošním roce dojde k úpravám některých oddělení a připravují se další akce kulturního a výstavního charakteru. V příštím roce bude vytištěna publikace, která bude sloužit i jako ideový průvodce muzejními expozicemi.

Zaměstnanci muzea si váží velkého zájmu našich občanů i turistů z jiných států a zkvalitněním své činnosti hlavně při lektorském doprovodu se budou snažit tento zájem ještě více podchytit.

Vladimír Tůma
ředitel muzea

BOTANICKÉ SBÍRKY PARDUBICKÉHO MUZEA

Od roku 1927 je v pardubickém muzeu budována botanická sbírka. Její základ vznikl ze sbírek významného regionálního přírodovědce Emanuela Kalenského /1850-1926/, když se po jeho smrti, po intervenci prof. Karla Kaviny, podařilo do muzea získat veškeré jeho přírodovědné sbírky /herbáře, sbírku entomologickou, malakozoologickou atd./. Herbář E. Kalenského obsahoval i celý herbář jeho synovce Jaroslava Košťála /1871-1895/, jehož četné sběry z východního Polabí i jiných míst východních Čech /okolí České Třebové, Orlické hory atd./ publikoval L. Čelakovský v "Resultátech".

Později byl herbář doplňován jednotlivými sběry i většími kolekcemi /např. dokladový herbář ke květeně Pardubicka bratří Jana a Emila Hadače/. Až do roku 1954 byla sbírka spravována dobrovolnými pracovníky pardubického Muzejního spolku /E. Fronkem, J. a E. Hadačem, J. Reitmayerem/ a pak přešla do majetku Východočeského muzea /od r. 1973 Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové - pracoviště Pardubice/, kde je trvale od roku 1960 zaměstnán profesionální odborný pracovník pro botaniku, který je zároveň správcem herbáře /1960-1963 J. Chocholová, od r. 1963 F. Procházka/. V tomto období byl herbář doplňován jednak sběrem pracovníků muzea, jednak dary členů Východočeské pobočky Československé botanické společnosti při ČSAV, z nichž někteří předali muzeu celé své sbírky /J. Hadač, E. Froněk, A. Koblík, M. Kroulík, J. Tušla/, v posledních letech i nákupem sbírek /např.

herbář V. Horáka, M. Hostičky, K. Krčana atd./. V rámci budování specializovaných muzeí podle návrhu celostátní sítě muzeí byl převeden do Pardubic v roce 1965 i herbář F. Malocha z muzea v České Třebové. Pardubický muzejní herbář slouží především regionální flóristice severovýchodních Čech a jako takový obsahuje největší množství sběrů z Východočeského kraje, dále srovnávací materiál z ostatních muzeí Československa a jen menší množství položek z jiných zemí Evropy /Anglie, Rakouska, Francie, Německo, Polsko, Bulharsko, SSSR atd./.

V současné době obsahuje sbírka 68224 položek a je rozdělena do dvou částí : Na sbírku vyšších rostlin /60.411 položek/ a nižších rostlin /7.813 položek/. Katalogizace je provedena u celé sbírky vyšších rostlin, katalogizace sbírky cévnatých rostlin bude dokončena v roce 1976. Ke starému fondu /do roku 1953/ existuje jak pro nižší, tak pro vyšší rostliny kartotéka podle druhů, se stručnými údaji o lokalitě, datem nálezů a jménem sběratele.

Herbář vyšších rostlin

Celé sbírky : E. Kalenský /jižní část Východočeského kraje, Krkonoše/, J. Košťál /vých., stř. a sev. Čechy/, E. Froněk /Kunětická hora, Pardubicko/, J. a E. Hadač /Pardubicko, vých. Čechy, Slovensko, Zakarpatská Ukrajina/, F. Maloch /Česko-třebovsko/, A. Souček /rod Rubus - vých. Čechy/, A. Koblík /Jaroměřsko, Humpolecko, Čechy/, M. Kroulík /Vysokomýtsko, vých. Čechy/, J. Tušla /Orlické hory, Králický Sněžník, Podorličí/, F. Klouček /vých. Čechy/, K. Krčan /vých. Čechy, ČSSR/, J. Žegklitz /Pardubicko, Krkonoše/, V. Horák /vých. Čechy, ČSSR/, M. Hostička /ČSSR/, J. Vácha /Čechy, Morava/.

Větší množství sběrů : J. a L. Reitmayerovi /vých. Čechy, Morava/, F. Procházka /ČSSR/, E. Binder /sev. Čechy/, K. Točl /vých. Čechy, Král. Sněžník/, A. Weidmann /již. Čechy/, L. Čelakovský fil. /Čechy/, F. Bubák /sev. a severozápad. Čechy/, J. Velenovský /sev. a stř. Čechy/, C. Purkyně /stř. Čechy, Krkonoše/, V. Cypers /Krkonoše/, F. Gogela /Morava/.

B. Rudolfová /okolí Světlé n/Sáz./, F. Klapálek /stř.Čechy,
Litomyšlsko/, J. Anders /sev. Čechy/, J.L. Holuby /jihezáp.
Slovensko/, F. Bílek /okolí Slaného/, F. Maloch /Pizeňsko/,
J. Turek /Krkonoše/, Z. Kilián /Slezsko/, B. Cibulková
/Chrudimsko/, F. Černoheus /vých. Čechy/, J. Janeček /Žam-
bersko, ČSSR/, F. Krahulec /vých. Čechy, Slovensko/.
Méně položek : R. Hendrych, J. Destál, K. Ptačovský, V.
Kavka, R. Traksler, J. Šourek, Z. Hrubá, F. Hořavka, F.X.
Celerin, E. Duhová, M. Rejmánek, V. Počtová, J. Zitko, M.
Nowotny atd.

Herbář nižších rostlin

a/ Bryophyta /ca 6.000 položek/

Celé sbírky: E. Kalenský, E. Froněk, S. Strnad

Větší množství sběru: V. Cypers, A. Weidmann, F. Maloch,
F. M. Opiz, V. Horák a mnoho sběratelů zahraničních
/ např. exs. Warnstorf apod./.

b/ Lichenes /ca 1.500 položek/

Celé sbírky: E. Kalenský

Větší množství sběrů: F. Kovář, J. Suza, V. Kuřák a mno-
ho sběratelů zahraničních.

c/ Fungi - tato část sbírky není dosud zpracována

ing. František Procházka

7. KONGRES IAMAM

Mezi účastníky 7. kongresu organizace IAMAM /součást
mezinárodního svazu muzeí - ICOM při UNESCO/ konaného
v Paříži a Toulonu bylo též KMVČ pracoviště Pardubice.
Zúčastnilo se celkem 24 národů reprezentovaných pracovní-
ky jednotlivých muzeí zabývajících se buď výhradně histo-
rickými zbraněmi, nebo jen majícími tento obor jako součást
celkové náplně muzea. O tom, že členy mohou být i muzea
zcela jiných zaměření /zkratka totiž vyjadřuje, že jde o
svaz muzeí vojensko-historických/ mluví § 3 stanov. Čle-
nem se nemůže stát pouze jedinec, i když je historikem zbra-
ní. Hlavním úkolem organizace ICOM je: Udržovat spojení
mezi muzei a ústavy podobných zájmů a tak přispívat k vzá-
jemnému poznání a výměně zkušeností. Členy organizace je
dnes 35 států. Presidentem organizace byl dne 13. 5. 1975
zvolen dr. Žigulski z Krakova. Pardubické muzeum se zúčast-
nilo kongresu organizace v Moskvě roku 1966, v Římě roku
1969 a nyní v Paříži.

Kongres se konal pod záštitou ministra národní obrany
Francie Yvona Bourges. Místem konání byl palác UNESCO.

V průběhu kongresu byla na programu řada odborných
přednášek s tematikou buď vojenské historie, nebo pouze
se dotýkající techniky či výzdoby zbraní. Velmi cenné byly
ovšem i příspěvky zabývající se způsobem prezentace sbírek.
Dále program zahrnoval návštěvu předních pařížských muzeí,
vědeckých ústavů a zámeckých sbírek. Nejednalo se vždy o
sbírky militarů - tak např. mohli účastníci kongresu
shlédnout zámky ve Versailles, Malmaison a de Bois-Préau,

všeobecné historické sbírky v Musée des Antiquités nationales v St. Germain, či krásné a rozsáhlé sbírky Musée de la chasse/lovecké museum/v Paříži.

Z přednášek nutno vyzdvihnout zajímavý příspěvek gen. Vostokova /člen předsednictva IAMAM/ o způsobech prezentace Velké vlastenecké války v sovětských muzeích, dále přednášku plukovníka Mac Carthy-ho z vojenského muzea v Paříži o používání figurin při vystavování krojů a uniforem a přednášku Dr. Thomase, ředitele sbírky zbraní v umělecko-historickém muzeu ve Vídni o dosud nepublikovaných výsledcích objevů oboru militarií ve Vídni. Neméně zajímavou byla i přednáška ředitele námořního muzea v Portsmouthu v Anglii, kpt. J. Packa o práci jeho muzea a o konservaci historické lodi Nelsonovi-Victory. Dr. Jaeckel, ředitel bavorského vojenského muzea, promluvil o nově vybudovaných sbírkách v zámku v Ingolstadtu. Dále pak Dr. J. de la Fragua z Barcelony přednášel o problémech adaptace zámecké budovy v Montjuich pro muzeum.

Mezi ústavy, kterým byla věnována větší pozornost, patří ovšem Musée de l'Armée /vojenské muzeum/ v Paříži. Je největším svého druhu na světě a soustřeďuje sbírky militarií v rozsahu 6-ti století. Jeho sbírky jsou z největší části uspořádány dnes již velmi zastaralou muzejní technikou, ošetření exponátů je vzorné. Postupně ovšem bude muzeum přebudováno. Tak jsou dnes již dokončeny sbírky I. světové války a proslulá sbírka zbraní a zbroji Pauilhacova.

Sedmý kongres IAMAM zabýval se též v dosti rozsáhlé míře problematikou muzejnictví leteckého anámořního. Tak jedna z exkurzí měla za cíl návštěvu leteckého muzea /Musée de l'Air/ v Meudonu u Paříže, kde v moderně vybudované expozici je uložena řada originálů vzácných konstrukcí letadel lehčích i těžších vzduchu, počínaje 80. léty 19. stol. Poslední exponáty jsou stroje z roku 1938. Typy, které ve vývojových řadách schází jsou doplněny přesně zhotovenými modely. Převážně vojenská letadla II. světové války a dalších období jsou vystavena v nově vybudovaných prostorách

na letišti Le Bourget.

Námořní historii Francie je věnováno Musée de la Marine v Paříži, umístěné v paláci de Chaillot. Že mohli účastníci kongresu navštívit i conservační dílny, dílny pro stavbu modelů lodí, jakož i rozsáhlé dokumentační středisko. Při tomto muzeu, i při mnoha dalších na území státu pracuje tzv. kroužek přátel muzea, jehož členové mají pro svoji práci a zájmy opravdu široké pole působnosti.

I ve druhé části kongresu, konané převážně v jihofrancouzském přístavu Toulon, bylo věnováno dosti času námořním dějinám. Vedle návštěvy námořního muzea v Toulonu byla na programu i prohlídka pevnosti Fort Balaguier, proslulé prvním vystoupením císaře Napoleona, tehdy ještě / roku 1793/ jako dělostřeleckého důstojníka, jehož zásluhou byl Toulon osvobozen z anglických rukou. Neméně zajímavou byla i návštěva invazního muzea na Mt. Faron /pevnost v 500 m n.m./ a vyjížďka na rychlých člunech vojenského námořnictva do válečného přístavu, včetně prohlídky torpedoborce Tartu, sloužícího dnes jako stíhače ponorek v oblasti středomoří. Na slavnostní recepci přijal účastníky kongresu hlavní velitel středomořského námořního loďstva, admirál Bourdais.

Druhá část kongresu byla zakončena prohlídkou zámku Emperi /10. stol./ se sbírkami militarií bratří Brunonů a návštěvou vojenské letecké akademie v Salon de Provence, vychovávající velitelské kádry pro francouzské letectvo.

Kongres skončil dne 13. 5. 1975 závěrečným zasedáním v paláci UNESCO, kdy byl na další 3leté období zvolen nový prezident a došlo též k úpravě § 5 stanov, kde je nyní stanoveno, že kongresu se smí zúčastnit pouze odborní pracovníci jednotlivých muzeí, nikoliv formální zástupci. Nakonec je nutno poukázat na několik skutečností, máme-li jednak v úmyslu hodnotit průběh kongresu, jednak vůbec naši účast. Je zcela samozřejmé, že setkání tohoto druhu jsou pro pracovníky různých muzejních odvětví naprosto nutností. Nejen, že se mohou seznámit s prací jiných podobných ústavů a s předními známými sbírkami i historickými

památkami - což ovšem náleží i k rozšíření kulturního roz-
hledu člověka a především pracovníka v kultuře, ale jde
též - a to platí především pro nás, o osobní kontakty.
Vzhledem k omezeným možnostem zahraničních cest jsou pro
nás tato setkání a vědecké konference jedinou z možností,
jak tento styk udržovat. Z něho totiž pak vyplývá oboustran-
ně řada výhod. Především ve výměně zkušeností, ale i v mož-
nostech výměny a získávání literatury a jiných materiálů.
Bez osobních kontaktů a pravidelného studia zahraničních
sbírek lze jen těžko rozvíjet veškeré muzejní disciplíny
do náležité šíře. Je ovšem nutno nezůstat v tomto směru
pouze příjemcem - být tedy pasivním. Na tomto poli pardub-
ické pracoviště KMVČ nezůstalo. Svědčí o tom spoluúčast
při tvorbě mezinárodního slovníku historických zbraní
"Glossarium Armorum", řada metodických publikací i řada
oboustranných pozvání k výměně zkušeností a studiu.

ing. C. Beneš

ČINNOST PŘÍRODOVĚDECKÉHO KLUBU

Dne 1. ledna 1971 byl přičleněn ke Krajskému muzeu
v Hradci Králové Přírodovědecký klub severovýchodních Čech,
který do té doby pracoval při Parku kultury a oddechu v
Hradci Králové.

V čele klubu stojí patnáctičlenný výbor s předsedou
Dr. Josefem Mikešem, profesorem biologie na gymnasiu v.v.
Mezi členy výboru jsou dva pracovníci Krajského muzea VČ
RNDr Petr Bílek - ve funkci jednatele - a RNDr Karel Lohniský.
Klub má v současné době přes 250 členů, a to jak hradeckých,
tak i členy mimohradecké.

Hlavní náplň činnosti klubu spočívá v požádání veřej-
ných přednášek a přírodovědeckou tematikou a filmových ma-
tiné v zimním cyklu a v letním cyklu pak v pořádání exkur-
sí,

Účast na přednáškové akci je zajišťována formou plaká-
tování, zveřejňováním těchto akcí v hradeckém kulturním
měsíčníku a formou pozvánek členům klubu. Akce zimního cyk-
lu jsou většinou pořádány v přednáškovém sále Krajského mu-
zea VČ. Přednášky - podle tematiky - bývají doprovázeny
promítáním barevných diazitivů.

Pestrost témat vyplývá z následného výčtu všech před-
náškových akcí pořádaných od doby přičlenění klubu ke Kraj-
skému muzeu:

Rok 1971 :

1. dr. A. Sládečková: /Napříč přírodou USA /leden/
2. doc.dr. V. Bouška: Co prozradil Měsíc geologům /únor/
3. dr. V. Mazák: Tygr - vymírající šelma /březen/

4. dr. F. Hadacek /ředitel botanické zahrady ve Vídni/:
Květena rakouských Alp /duben/
5. ing. J. Pacovský: O největších hadech světa /duben/
6. J. Havlů: Za krásou růží do Lyonu a Francouzskou Riviérou do Monte Carla /říjen/
7. dr. A. Hamet: Příroda a lidé Mongolska /listopad/
8. J. Havlů: Švýcarské zahrady růží a alpinek /prosinec/

Rok 1972 :

9. kolektiv lékařů z LF: Dnešní Kuvajt /únor/
10. doc.dr.L. Puzanová: Příroda a obyvatelé Nigérie a západního pobřeží Afriky /leden/
11. dr. F. Hadacek: Alpinky a jejich pěstování /březen/
12. dr. P. Rybář: Příroda Tádžikistánu /prosinec/

Rok 1973 :

13. ing. J. Žďárek: Ptactvo východních Čech /leden/
14. dr. J. Mikeš: Bulharské Černomoří /únor/
15. ing. J. Pacovský: Život a příroda Kenye /březen/
16. ing. O. Falátek: Holandsko - země květů /říjen/
17. dr. P. Bílek: Indie očima přírodovědce /listopad/
18. dr. J. Pícha: Počasí, klima a člověk /prosinec/

Rok 1974 :

19. dr. R. Rademachr: Mongolsko, jeho příroda a lid /únor/
20. D. Březinová p.g. a dr. R. Prokop: Fakta a fantazie ze života druhorních ještěřů /březen/
21. ing. F. Vambora: Rezervace a přírodní parky socialistických zemí /říjen/
22. dr. P. Bílek: Exotika Nepálu /listopad/
23. dr. P. Rybář: Osud naší přírody /prosinec/

Rok 1975 :

24. F. Černohous: Vodní a bažinná květena východních Čech /leden/
25. dr. V. Panoš: Teoretické a ekonomické problémy krasu na Kubě /únor/

26. prof. dr. J. Dostál: Z botanikovy cesty po Řecku /březen/

Účast na exkurzích letního cyklu je zajišťována pouze formou osobních pozvánek členům klubu. Náplní exkurzí bývají jednak specializované trasy mineralogicko-geologického /vedoucími těchto akcí jsou ing. J. Bradna a dr. K. Nežný/, botanického /vedoucími jsou dr. J. Mikeš a dr. J. Gregor/ nebo zoologického /vedoucím je prof. dr. V. Vrtiš/ zaměření, jednak 1-3 denní autobusové vlastivědné zájezdy.

Důkazem bohatosti exkurzní činnosti Přírodovědeckého klubu je následující seznam vlastivědných zájezdů v letech od připojení klubu k KMVČ:

Rok 1971 :	1. Flóra Olomouc 71
	2. Pojihlaví a Pooslaví
	3. Broumovsko
	4. Máchův kraj
Rok 1972 :	5. Brněnsko
	6. Kutnohorsko
	7. Adršpašsko a Radvanicko
	8. Liberecko a Česko-dubsko
	9. Litomyšlsko a Novohradsko
Rok 1973 :	10. Průhonice
	11. Šumava
	12. Sázava
Rok 1974 :	13. Českosaské Švýcarsko
	14. jižní Morava a západní Slovesnko
	15. Klodsko /Polsko/
Rok 1975 :	16. západní Čechy
	17. jižní Čechy
	18. Flóra Olomouc 75

Pracovníci přírodovědného oddělení KMVČ pracoviště Hradec Králové jsou s činností klubu spokojeni a věří, že se spolupráce a bohatost akcí bude dále rozvíjet.

RNDr. P. Bílek

OBSAH :

Význam muzejní práce v socialistické společnosti. (OMOH).....	1
Jaroslav Metelka (Vladimír Klimek).....	3
Družební styky a spolupráce (Bohuslav Mecek).....	7
Kronika jako historický pramen pro zpracování nových dějin. (Aleš Doubrava).....	13
Českí návštěvníci v Stredoslovenskom múzeu (Daniela Halajová).....	17
Výzkumné úkoly KMVČ (ing.František Procházka).....	19
Archeologický výzkum v Pletišťích v roce 1974 (Vít Vekolek).....	22
Muzeum Českého ráje (Vladimír Tůma).....	26
Botanické sbírky pardubického muzea (ing.František Procházka).....	28
7. kongres IAMAM (ing.Ctirad Beneš).....	31
Činnost Přírodovědného klubu (RNDr Petr Bílek).....	35

ZPRAVODAJ KMVČ

1975

číslo 3

Vydává Krajské muzeum východních Čech se sídlem v Hradci Králové

Redakce: Hradec Králové, nábřeží
PFB 465

Redaktor: PhDr Jiří Malina

Náklad 250 výtisků - pouze pro
interní potřebu muzeí

Neprodejné

Povoleno OK Vě KNV č.j.1514/kult.
